

Läsundervisning i flerspråkiga miljöer: lärares uppfattningar och strategier

Monica Bravo Granström

Symposium SU, 12 oktober 2018

 @bg_monica

Presentationen kommer att ...

- Diskutera kring läsundervisning i flerspråkiga miljöer
- Ta upp aktuell forskning kring uppfattningar om flerspråkighet
- Lyfta fram lärares uppfattningar om flerspråkighet
- Introducera fallstudier från Tyskland, Sverige och Chile (mitt avhandlingsprojekt)
- Gå in på hur läsundervisning i flerspråkiga miljöer kan ske

Min (livs-)värld

- Från Umeå, bor i Tyskland sedan 2002
- Fil. mag. spanska, Master översättning (sp-en), sva, DaF/DaZ, doktorand pedagogik
- Gymnasielärare, översättare
- Projektledare på lärarhögskola samt svensklärare vid tyska universitet
- Chefredaktör *Magasinet SMUL*
Författare "I love svenska".
- Två flerspråkiga barn (sve, tys, spa + en)

Weingarten??

Pädagogische Hochschule Weingarten

Flerspråkighet?

- a) Vad betyder flerspråkighet för mig?
- b) Är min vardag flerspråkig?
- c) Vad innebär flerspråkighet för mitt yrkesliv?
- d) Är jag flerspråkig?

Vad?

What?

¿Qué?

Was?

Definitioner flerspråkighet

A
"nativelike control
of two languages"

B
"the practice of
alternately using two
languages will be called
bilingualism, and the
person involved,
bilingual"

C
usage of two or more
languages [...] in the
everyday lives

Vilket alternativ passar in på DIN definition?

Välj: <http://invote.de/94730>

(Information 2018.10.13 – röstningen avslutad)

Definitioner flerspråkighet

A
"nativelike control
of two languages"

B
"the practice of
alternately using two
languages will be called
bilingualism, and the
person involved,
bilingual"

C
usage of two or more
languages [...] in the
everyday lives

Bloomfield 1933

Weinreich 1953

**Inspirerat av Grosjean
2010**

Flerspråkighet

Olika kriterier (Skutnabb-Kangas 1981):

- ursprung,
- kompetens,
- funktion,
- attityd

Aktuellt: förskjutning från kompetens till funktion

- Flerspråkig är den som använder sig av flera språk på regelbunden basis

L1, L2 osv.

Termerna *förstaspråk (L1, modersmål)*, *andraspråk (L2)* – visar på ordningsföljd vid inläring, inte kunskapsgrad. En person kan ha flera L1 samtidigt.

Viktigt – flera L1 samtidigt – språken samarbetar och utgör en enhet. De existerar inte separat oberoende av varandra utan utgör ett dynamiskt, komplext, interagerande system. En flerspråkig person är inte ”två enspråkiga” (García, 2009; Salameh, 2012)

Uppfattningar

- Forskning främst i USA, 1980-talet (beliefs)
- Debatterat och **svårdefinierat** begrepp, ofta synonymt med andra begrepp, t.ex. attityder och värderingar (Pajares 1992)
- Psykologiska uppfattningar och premisser om världen som tros vara sanna - **individuella mentala konstruktioner**
- Kognitiva såväl som affektiva aspekter
- Skiljer sig från värderingar (inte “sant” eller “fel”)
- Ursprung: **egna erfarenheter**, som t.ex. utbildning, samverkan med kollegor, egna livet
- Relativt **stabila**, mindre intensiva än t.ex. känslor
- **Förändringar** behöver längre tid
- **Inflytande** på hur vi tolkar och interagerar i praktiken

Aktuell forskning kring uppfattningar och flerspråkighet

- **Pettit** (2011): metastudie av tidigare studier, främst språklärare i engelska som andraspråk (USA)
- **De Angelis** (2011): 176 lärare i olika ämnen (Italien, Österrike och Storbritannien)
- **Haukås** (2015): lärare i främmande språk (Norge)
- **Lundberg** (2018): grundskollärare (södra Sverige)

Forskningsresultat

- Svårt åtkomliga, ofta ingen uttrycklig medvetenhet
- Kan vara motsägelsefulla i sig själva
- Många missuppfattningar om flerspråkighet
- **Signifikanta samband** mellan uppfattningar och klassrumspraktiken
- Utbildning i ämnet viktigt
- Förändringar behöver **lång tid**
(Tidigare nämnd litteratur plus Calderhead 1992, Pajares 1992, Richardson 1996, Fives et al 2015)

Flerspråkighet i undervisningen

- Flerspråkighetsmål i officiella dokument
(SFS 2009:600; Skolverket, 2010; Skolverket, 2011);
- “Long-term objective to increase the individual multilingualism until every [EU] citizen has practical skills in at least two languages in addition to his or her mother tongue” (European Commission, 2005, p. 4)
- “The requirements of global and national participation, and the specific needs of particular, culturally and linguistically distinct communities can only be addressed by multilingual education”
(UNESCO, 2003, p. 16).

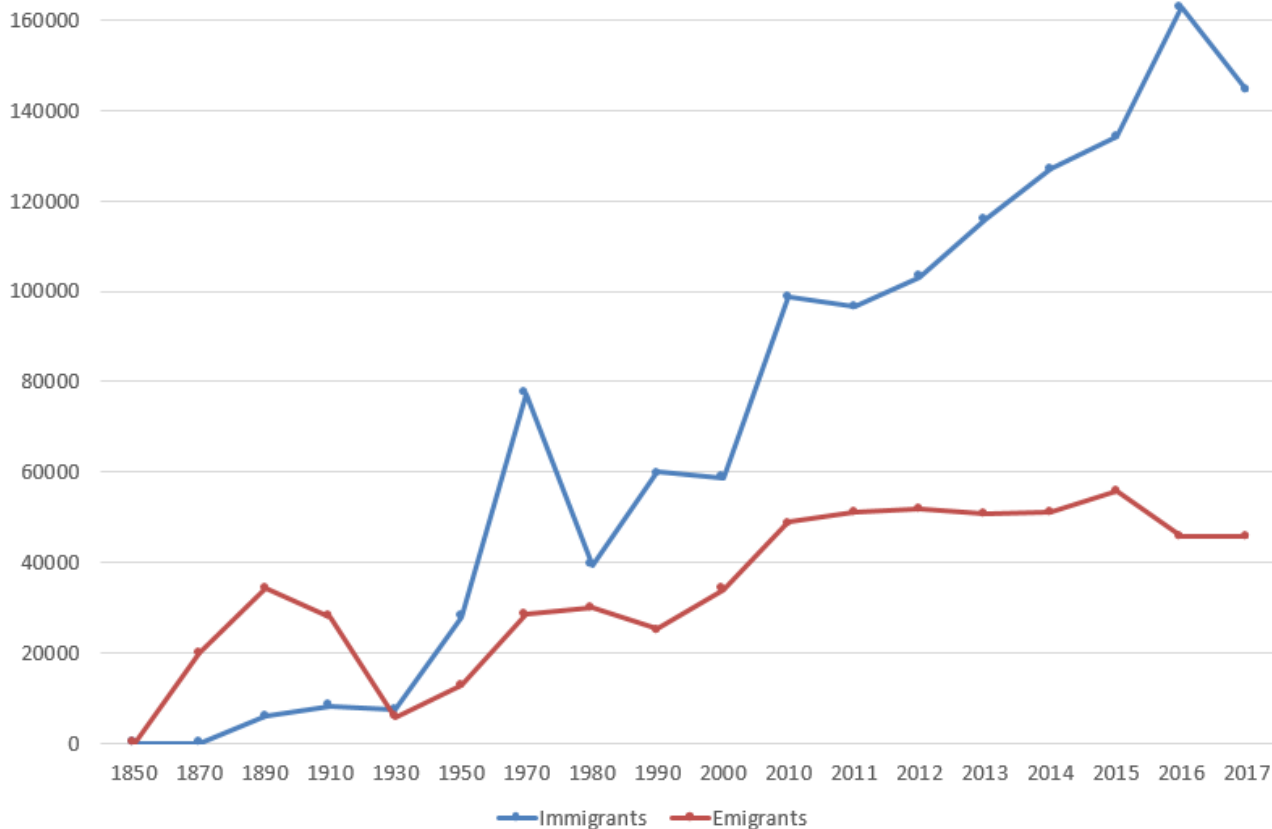
Mitt forskningsprojekt

- **Teachers' Beliefs and Strategies when Teaching Reading in Multilingual Settings**
Fallstudier i Tyskland, Sverige och Chile – årskurs 4
- Att kunna **läsa** – en **huvudkomponent för lärande** – hur tas elevernas språk i deras livsvärld med – deras **“life-world multilingualism” (LWMUL)**?

Språkens ursprung

Immigration och emigration till Sverige, perioden 1850-2017

Avhandling Monica Bravo Granström, under utarbetning, baserat på SCB, 2017

Språk i elevernas hem

Forskningsfrågor

- *Forskningsintresse*: beskriva och rekonstruera lärares uppfattningar om flerspråkighet samt de strategier som de använder vid läsundervisning i flerspråkiga miljöer

Fyra sammanlänkande forskningsfrågor:

- Vilka **uppfattningar** har lärarna om **flerspråkighet**?
- Hur går lärarna tillväga för att ta med **elevernas egna språk** (LWMUL) i läsundervisningen? (implementering)
- I vilken relation står **uppfattningarna** och **implementeringen**?
- Skiljer uppfattningarna och implementeringsstrategierna sig åt mellan **olika modeller** (statliga skolor i Tyskland och Sverige resp. privat flerspråkig skola i Chile)?

Metodologi

■ Databesamling

- Fallstudier: klassrum årskurs 4 i Tyskland, Sverige och Chile
- klassrumsobservationer
  - halvstrukturerade intervjuer (intervjuguide) med lärarna (inkl. kort enkät)
  - fältanteckningar

■ Analys

- kvalitativ innehållsanalys (Qualitative content analysis – *Qualitative Inhaltsanalyse*) (Kuchartz 2016, Schreier 2012, Danielsson 2012)
- reducerar data genom att uttalanden delas in i koder

Elevernas språk

Klassrum	Antal elever	Antal språk (inte inkl. DE/SV)	Antal elever med endast DE/SV
DE1 (pilotstudie)	20	5	15 (75 %)
DE2	25	12	11 (44 %)
DE3	25 (årskurs 3 och 4 tillsammans)	4	21 (84 %)
SV1	18	2	16 (89 %)
SV2	19	12	2 (11 %)
CL1	22	1	20 (90 %)

Avhandling
Monica
Bravo
Granström,
under
utarbetning

DE2: "For me that [a multilingual person] is someone that speaks a language at a native speaker level, a second language"

SV1: "Det är ju en fördel, för det första skulle jag vilja säga. Men flerspråkighet - att kunna uttrycka sig och kunna förstå, på flera språk. Alltså man får ju ett mer berikat språk. Flerspråkig. Man kan ju uttrycka sig och förstå flera språk. Så tänker jag."

CL1: "Maybe it was good [to change the language], since I learned Spanish quickly, but maybe it was not so good however, since I maybe had/well, if I had continued speaking German at home, then I would still have been a native speaker, but ..."

DE3: "To me, multilingualism is that I speak a language, my mother tongue, almost, or I mean/I speak my languages, like my mother tongue. That for me is multilingualism. That is, I speak German and just like that I could speak English"

Vad är flerspråkighet?

Avhandling Monica
Bravo Granström,
under utarbetning

DE2: "For me that [a multilingual person] is someone that speaks a language at a **native speaker** level, a second language"

SV1: "Det är ju en fördel, för det första skulle jag vilja säga. Men flerspråkighet - att kunna uttrycka sig och kunna förstå, på flera språk. Alltså man får ju ett mer **berikat** språk. Flerspråkig. Man kan ju uttrycka sig och förstå flera språk. Så tänker jag.

CL1: "Maybe it was good [to change the language], since I learned Spanish quickly, but maybe it was not so good however, since I maybe had/well, if I had continued speaking German at home, then I would still have been a **native speaker**, but ..."

DE3: "To me, multilingualism is that I speak a language, my mother tongue, almost, or I mean/I speak my languages, like my mother tongue. That for me is multilingualism. That is, I speak German and **just like that** I could speak English"

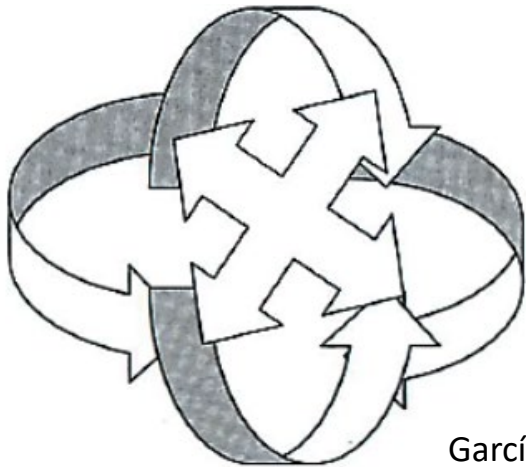
Vad är flerspråkighet?

Avhandling Monica
Bravo Granström,
under utarbetning

Uppfattningar om flerspråkighet

Kontinuum: dualistiska – dynamiska

- **Dualistiska:** parallella system av koder med additiva eller subtraktiva effekter på varandra, en balanserad, rätlinjig och statisk process
- **Dynamiska:** inte något linjärt, utan ett samspel mellan en individs språkliga repertoar, inte ”ett plus ett”

García, 2009

Yamaha, 2018

Kontext med flera nivåer

Samhälle:

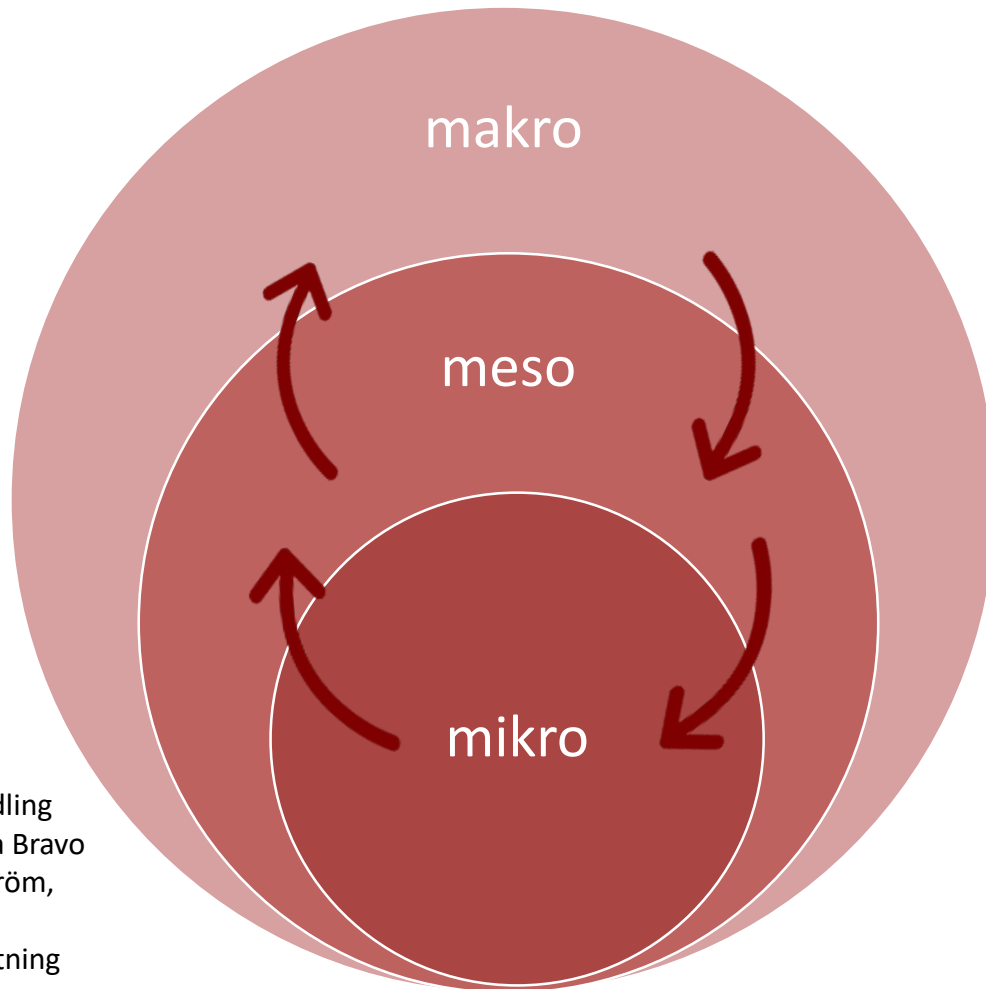
utbildningspolitik
ang. språk
(nationellt och
internationellt)

Organisation:

institutionella
strukturer
(t.ex. läro- och
kursplaner)

Individ:

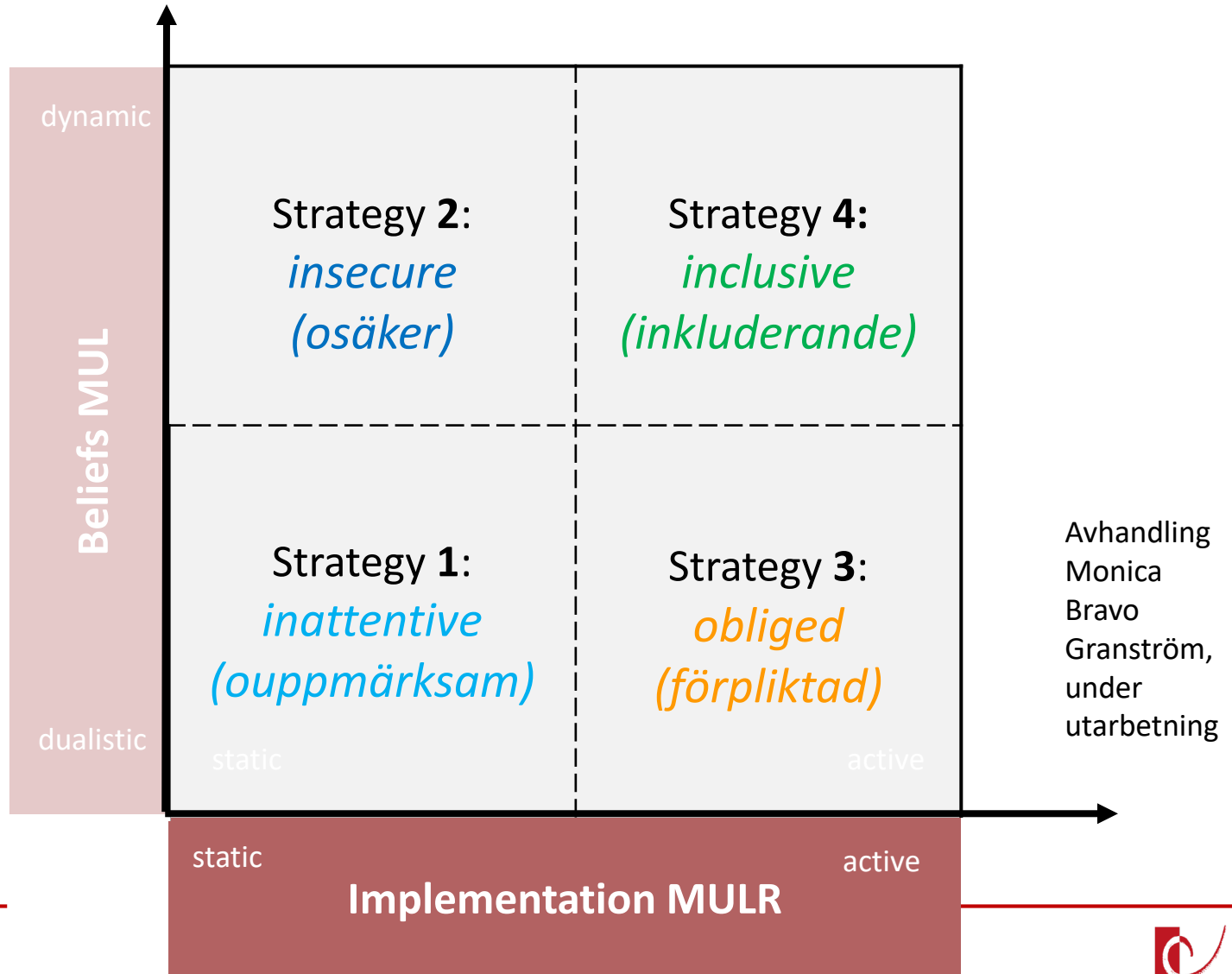
interaktioner i
klassrummet

Avhandling
Monica Bravo
Granström,
under
utarbetning

Monica Bravo Granström, 2018.10.12

Strategier

Sammanfattning

- Uppfattningar: kontinuum dualistiska – dynamiska; övervägande dualistiska
- Implementering:
  - olika nivåer
  - enspråkig norm (monolingual habitus) förekommande i alla tre länderna
  - elevernas egna språk (LWMUL) tas övervägande inte med i (läs-)undervisningen
  -
- Kunskaper behövs om flerspråkighet i lärarutbildningen samt även kompetensutveckling
- Viktigt att reflektera och ha det dynamiska i åtanke: den perfekta flerspråkiga personen – en myt

Och i praktiken?

- Uppmärksamma ALLA elevers språk. Öka det språkliga medvetandet – jämför olika språk på olika nivåer (skriftsystem, uttryck, grammatik ...)
- Läsning även på de/t andra språk/en (hemmet, skolbiblioteket/Internationella biblioteket, Internet)
- Presentation av böcker lästa på andra språk
- Flerspråkig text (musik, digitala chattar, spel)
- Grupparbeten på andra språk än svenska – presentation senare på svenska
- Stöttning t.ex. i form av inlästa texter, bildstöd, textsamtal och gemensamt utforskande
- Involvera föräldrar och andra personer utanför skolan kring eleven

Resurser

Skolverket:

Material på nätet
“Flerspråkighet
som resurs i
förskola och
skola“

Läsluft

<https://larportalen.skolverket.se/>, t.ex.

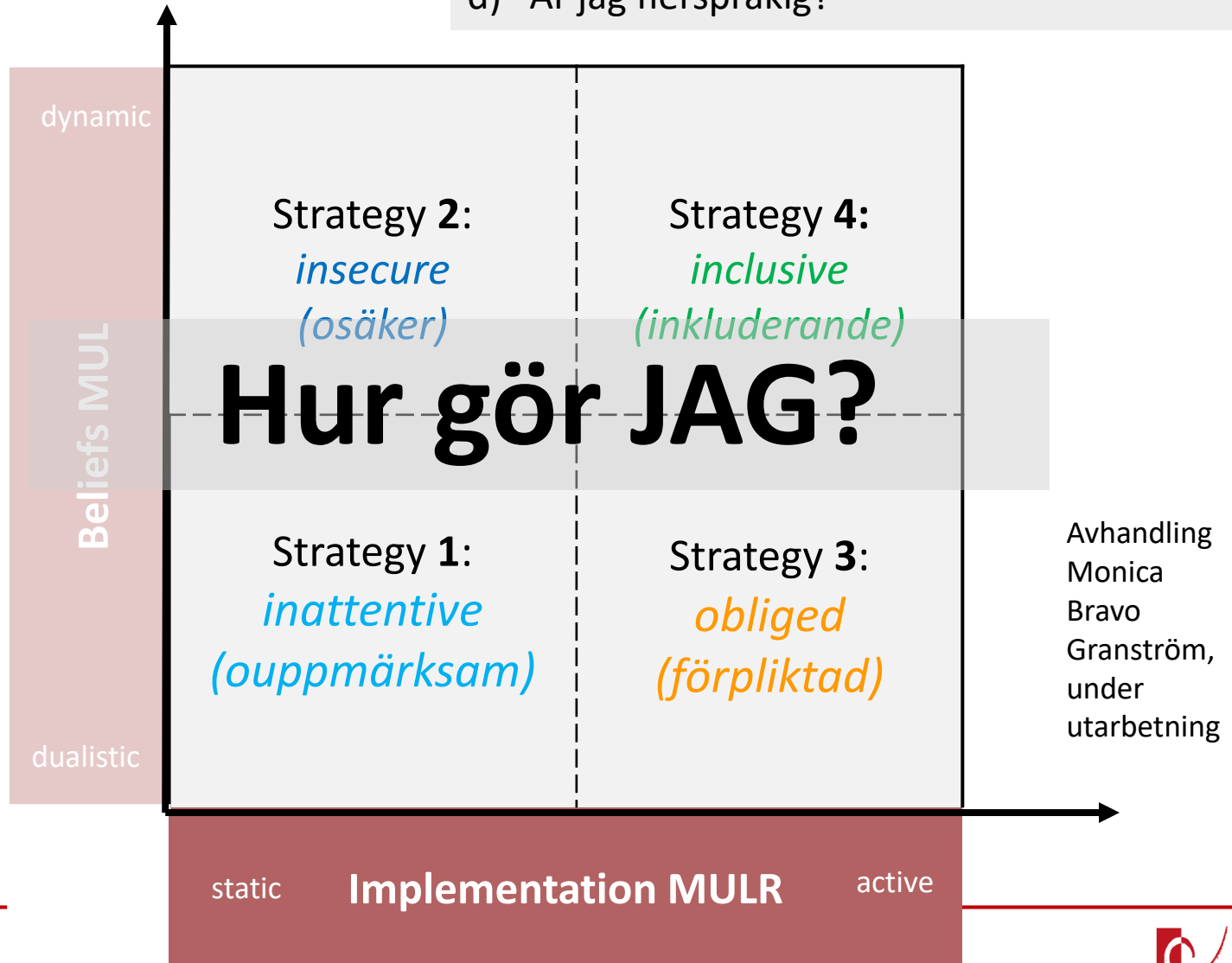
“Skrift och flerspråkighet” (Wedin),
“Läsförståelse med flera språk som resurs”
(Hedman)

Fristående kurser (7,5 p), t.ex. ”Läs- och skrivutveckling hos flerspråkiga barn i ett didaktiskt perspektiv” (Malmö)

Fundera över

- a) Vad betyder flerspråkighet för mig?
- b) Är min vardag flerspråkig?
- c) Vad innebär flerspråkighet för mitt yrkesliv?
- d) Är jag flerspråkig?

**Thank you for your
attention!
Tack!//Danke!//¡Gracias!.**

www.ph-weingarten.de
www.aww-phweingarten.de

 [@bg_monica](https://twitter.com/bg_monica)

Frågor?

Referenser

- Calderhead, J. (1996), "Teachers: Beliefs and Knowledge", in Berliner, D.C. and Calfee, R.C. (Eds.), *Handbook of Educational Psychology*, Macmillan, New York NY, pp. 709–725.
- Cummins, J. (2017), *Flerspråkiga elever: Effektiv undervisning i en utmanande tid*, Natur & Kultur Akademisk.
- Danielson, E. (2012), "Kvalitativ forskningsintervju", in Henricson, M. (Ed.), *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur, Lund, pp. 163–174.
- De Angelis, G. (2011), "Teachers' beliefs about the role of prior language knowledge in learning and how these influence teaching practices", *International Journal of Multilingualism*, Vol. 8 No. 3, pp. 216–234.
- European Commission (2005), "Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee and the Committee of the Regions. A New Framework Strategy for Multilingualism", COM(2005) 596 final.
- Fives, H. and Gill, M.G. (Eds.) (2015), *International Handbook of Research on Teachers' Beliefs, Educational psychology handbook series*, 1. publ, Routledge, New York NY u.a.
- Ganuz, N. and Hedman, C. (2017), "The Impact of Mother Tongue Instruction on the Development of Biliteracy. Evidence from Somali–Swedish Bilinguals", *Applied Linguistics*.
- García, O. (2009), *Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective*, Wiley-Blackwell Pub., Malden, MA, Oxford.
- Gogolin, I. (2008), *Der monolinguale Habitus der multilingualen Schule*, Internationale Hochschulschriften, Bd. 101, 2., unveränd. Aufl., Waxmann, Münster, New York, NY, München, Berlin.
- Haukås, Å. (2015), "Teachers' beliefs about multilingualism and a multilingual pedagogical approach", *International Journal of Multilingualism*, pp. 1–18.

Referenser, forts.

- Laursen, H.P., Axelsson, M., Kenner, C., Ladegaard, U., Lundqvist, U., Møller Daugaard, L. and Orluf, Birgit, Østergaard, Winne (Eds.) (2015), *Litteracitet och språklig mångfald*, Studentlitteratur.
- Lundberg, A. (2018), “Teachers’ beliefs about multilingualism: findings from Q method research”, *Current Issues in Language Planning*, Vol. 1 No. 1, pp. 1–18.
- Kuckartz, U. (2016), *Qualitative Inhaltsanalyse. Methoden, Praxis, Computerunterstützung*, 3. überarbeitete Auflage, Beltz Juventa, s.l.
- Martin-Jones, M. and Jones, K.E. (Eds.) (2000), *Multilingual Literacies: Reading and writing different worlds*, *Studies in written language and literacy*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.
- Pajares, M.F. (1992), “Teachers’ Beliefs and Educational Research: Cleaning Up a Messy Construct”, *Review of Educational Research*, Vol. 62 No. 3, pp. 307–332.
- Pettit, S.K. (2011), “Teachers’ Beliefs About English Language Learners in the Mainstream Classroom. A Review of the Literature”, *International Multilingual Research Journal*, Vol. 5 No. 2, pp. 123–147.
- Richardson, V. (1996), “The role of attitudes and beliefs in learning to teach”, in Sikula, J. (Ed.), *Handbook of Research on Teacher Education*, 2. ed., Macmillan [u.a.], New York NY u.a, pp. 102–119.
- Salameh, E.-K. (2012), “Flerspråkig språkutveckling”, in Hedman, C., Morgan, E., Salameh, E., Sandell, A. and Tvingsted, A., Wigerfelt, B. (Eds.), *Flerspråkighet i skolan: Språklig utveckling och undervisning*, *Lärare lär*, Natur & kultur, Stockholm, pp. 27–55.

Referenser, forts.

Schreier, M. (2012), *Qualitative Content Analysis in Practice*, Sage Publications, Great Britain.

Skolverket (2011), *Läroplan för förskolan 2011. Lpfö 98*.

Skolverket (2011), *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: Lgr11*.

Skolverket: Flerspråkighet som resurs i förskola och skola

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/flersprakighet-som-resurs-i-forskola-och-skola#h-OmmaterialetFlersprakighetsomresursiforskolaochskola>

Skutnabb-Kangas, T. (1981), *Bilingualism Or Not: The Education of Minorities*, Multilingual Matters.

Sveriges riksdag (2010), *Svensk författningssamling 2010:800 - Skollag: SFS 2010:800*.

UNESCO (2003), "Education in a multilingual world: UNESCO education position paper 2003", http://www.unesco.org/ulis/cgi-bin/ulis.pl?catno=129728&set=0054B8DEC0_3_475&gp=1&lin=1&ll=1

Wedin, Å. och Hedman, C. (Eds.) (2013), *Flerspråkighet, litteracitet och multimodalitet*, Studentlitteratur, Lund.

Wedin, Å. (Ed.) (2017), *Språklig mångfald i klassrummet*, Lärarförlaget.